

سوالات متن درس مطالعات اجتماعی پایه هشتم با پاسخ جواب سوالات
تهیه کننده: اسماعیل نجف زاده دبیر مطالعات اجتماعی مدرسه میثاق تبریز

سوالات درس 1

1- تعاون یعنی چه؟

تعاون به زبان ساده یعنی همکاری و یاری رساندن به یکدیگر

2- آیا ما می توانیم نسبت به اتفاقاتی که برای دیگران می افتد بی تفاوت باشیم؟

از آنجایی که انسان هم موجودی اجتماعی و هم مسئول، آفریده شده است؛ هیچکس نمیتواند اعمال و رفتار و زندگی خود را از اجتماع جدا کند و نسبت به آنچه در جامعه میگذرد و اتفاقاتی که برای دیگران می افتد، بی تفاوت بماند و زندگی خود را از دیگران جدا کند.

3- نظر دین اسلام در زمینه رابطه فرد با اجتماع و همکاری چیست؟

یکی از کارهایی که قرآن کریم به آن امر فرموده «تعاون» است.

در کارهای نیک و پرهیزکاری، یکدیگر را یاری کنید؛ و در گناه و ستمکاری همکاری نکنید. سوره مائده، آیه 2

امیرالمؤمنین علی (ع):

از پیامبر اکرم (ص) شنیدم که فرمود کسی که یک مشکل از مؤمنی رفع کند، مانند کسی است که تمام عمرش را به عبادت سپری کرده است.

4- خداوند در چه اموری اجازه همکاری با دیگران را به ما داده است؟

خداوند از ما خواسته که در کارهای نیک به یکدیگر کمک کنیم، اما در امور ناپسند گناه و ستمکاری، همکاری نکنیم. همکاری نکردن در گناه یعنی اینکه اگر کسی کار ناپسند یا گناهی انجام می دهد ما او را تشویق نکنیم یا طوری رفتار نکنیم که انگار با او موافق هستیم .

5- تعاون و همکاری به چه شکل های مختلفی می تواند انجام شود؟

اظهار دوستی و محبت، همدلی و خوشحال کردن یکدیگر، هدیه دادن، کوشش برای ایجاد صلح و آشتی میان مؤمنان، عیادت از بیمار، قرض دادن، رفع مشکلات مردم و یاری رساندن به آنها در گرفتار یها، مشارکت کردن برای رفع نیازهای مالی فقرا، امر به معروف و نهی از منکر و...

6- تعاون و همکاری در سطحی از جامعه ممکن است صورت گیرد؟

خانواده و خویشاوندان، مدرسه، محله، شهر و روستا یا اعضای جامعه

7- نتیجه همکاری و همدلی در خانواده چیست؟

باعث صمیمیت و محبت بیشتر بین اعضای خانواده می شود. با تقسیم وظایف و مسئولیتها، هر عضوی از خانواده احساس میکند که مفید است و همه کارهای خانه بر دوش یک نفر قرار نمی گیرد.

8- در محیط مدرسه در چه زمینه هایی می توان همکاری کرد؟

در نظافت کلاس و مدرسه، کمک به همکلاس یهایی که در درس ضعیف هستند، همکاری در مراسم صبحگاهی و از این قبیل.

9- نتیجه همکاری در بین افراد یک محله چیست؟

همدلی و همکاری بین افرادی که در یک محله زندگی میکنند، علاوه بر ایجاد صمیمیت و همبستگی، موجب م شود که کارها بهتر پیش برود

10- همکاری و تعاون در محله به چه شکلهایی ممکن است صورت گیرد؟

عیادت از همسایه بیمار، کمک و خوشامدگویی به همسایه جدیدی که به محله نقل مکان نموده، همکاری در نظافت و پاکیزگی محله و مراقبت از اموال عمومی و همکاری در جشنها یا مراسم مختلف از جلو ههای تعاون در محله است

سوالات درس 2

1- آیا تعاون و همکاری محدود به مکان خاصی می شود؟

تعاون، تنها به خانه و مدرسه و محله، محدود نمی شود. گاهی افراد نیکوکار در سطح جامعه به صورت فردی و گاهی به صورت گروهی به دیگران یاری می رسانند و کمک می کنند.

2- انفاق به چه معناست؟

افراد از طریق بخشش مال، علم، تواناییها، و زمان عمر خود به کسانی که نیازمند هستند، یاری می رسانند. به این بخشش انفاق می گویند.

3- نمونه هایی از سازمان های مردم نهاد و موسسات خیریه را که با هدف کمک به نیازمندان فعالیت می کند را نام ببرید؟

انجمنهای حمایت از بیماران خاص، انجمنهای نگهداری از معلولین و سالمندان، درمانگا ههای خیریه، مؤسسات نگهداری و حمایت از ایتم و خیرین مدرس هساز و کتابخانه ساز.

4- وقف به چه معناست؟

از دیرباز افراد نیکوکار بناهایی مانند مدرس ه علمیه، پل، کاروانسرا، آب انبار و حمام عمومی می ساختند تا مردم بتوانند از آنها استفاده کنند. گاهی نیز دستور می دادند از منافع و درآمدی که از فعالیت در یک مکان حاصل میشود مثلاً از زمین کشاورزی یا کارگاه تولیدی، به افراد نیازمند کمک شود.

5- به کدام داراییها و اموال موقوفات گفته می شود؟

به اموال و داراییهایی که وقف می شود، موقوفات میگویند و کسی حق تصرف در آنها را ندارد یعنی تا ابد باید به همان صورت که واقف معین نموده است، استفاده شود.

6- شرکتهای تعاونی چگونه تشکیل می شود؟

هرگاه گروهی از مردم برای رفع نیازهای معیشتی و شغلی خود دور هم جمع شوند و بر طبق قانون تعاونیها، در فعالیت سرمایه گذاری و همکاری کنند و در سود و زیان آن شریک شوند، در واقع یک شرکت تعاونی، تأسیس کرده اند و هر یک از آنها را عضو شرکت تعاونی می نامند.

7- ویژگیهای شرکتهای تعاونی چیست؟

* براساس قانون، هر شرکت تعاونی حداقل با 7 عضو، رسمیت پیدا میکند. اعضا از بین خود هیئت مدیره ای را

انتخاب می کنند. همه اعضای شرکت تعاونی در تصمیم گیریها مشارکت می کنند و رأی می دهند. در تعاونی، همه افراد با هم برابر هستند یعنی هر کس با هر مقدار سرمایه (سهم) عضو شود، یک حق رأی دارد.

8- تفاوت شرکتهای تعاونی با شرکتهای غیر تعاونی چیست؟

در تعاونی، همه افراد با هم برابر هستند یعنی هر کس با هر مقدار سرمایه (سهم) عضو شود، یک حق رأی دارد. در شرکتهای غیر تعاونی، هر کس سرمایه و سهامش بیشتر است، قدرت بیشتری در تصمیم گیریها دارد.

9- هدف شرکتهای تعاونی چیست؟

در شرکتهای تعاونی، گروهی از افراد به طور داوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش میکنند. هدف شرکتهای تعاونی معمولاً حل مشکلات اقتصادی و ایجاد رفاه و زندگی بهتر برای اعضای آن است و منافعی نیز که از همکاری و فعالیت گروهی (جمع) حاصل میشود، به طور عادلانه بین همه اعضا، توزیع میشود.

سوالات درس 3

1- نوع حکومت کشور ما چیست و چگونه اداره می شود؟

حکومت کشور ما جمهوری اسلامی است که به وسیله سه قوه مقننه، قضائیه و مجریه، زیر نظر مقام رهبری اداره می شود.

2- رئیس قوه مجریه یا رئیس دولت کیست و چه مسئولیتی دارد؟

قوه مجریه همان دولت و سازمانهای وابسته به دولت است. رئیس قوه مجریه، رئیس جمهور نام دارد که پس از مقام رهبری عالیترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را بر عهده دارد.

3- رئیس جمهور برای چه مدت و چگونه انتخاب می شود و برای چند دوره به صورت متوالی می تواند رئیس جمهور شود؟

رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رأی مستقیم مردم انتخاب میشود و تنها برای یک دوره چهارساله دیگر به صورت متوالی انتخاب مجدد او مانعی ندارد.

4- مراحل انتخاب یک فرد به عنوان رئیس جمهور چگونه است؟

افراد با داشتن شرایط ریاست جمهوری، داوطلب می شوند و پس از تأیید صلاحیتشان توسط شورای نگهبان، از طریق تبلیغات انتخاباتی در صدا و سیما، روزنامه ها و مجلات و اینترنت، و سخنرانی در مساجد و سالنهای اجتماعات، پیامهای خود را به مردم میرسانند. در روز رأی گیری، همه کسانی که ایرانی و تبعه جمهوری اسلامی ایران هستند حتی ساکنین خارج در انتخابات شرکت و به فرد مورد نظرشان رأی می دهند. حداقل سن رأی دهندگان هیجده سال تعیین شده است.

5- در چه مرحله ای از انتخاب رئیس جمهور نیاز به تنفیذ می باشد؟

پس از آنکه رئیس جمهور با حداکثر آرای مردم انتخاب شد، برای شروع به کار، حکم وی توسط رهبر امضا و تنفیذ می شود.

6- رئیس جمهور چه زمانی مراسم تحلیف (سوگند) را انجام می دهد؟

در مرحله بعد، (پس از تنفیذ) رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی با حضور نمایندگان مجلس و شورای نگهبان و رئیس قوه قضائیه در پیشگاه قرآن کریم سوگند یاد میکند که وظایف خود را به درستی انجام دهد. رئیس جمهور و دولتی که تشکیل می دهد در برابر ملت ایران، رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول هستند و باید پاسخگو باشند.

7- هیئت دولت یا کابینه از چه کسانی تشکیل می شود؟

رئیس جمهور، معاونان و وزیران

8- وزیران انتخابی رئیس جمهور در چه صورت می توانند به عنوان وزیر در وزارتخانه مشغول به کار شوند؟

رئیس جمهور در شروع کار خود، وزیرانی را انتخاب و به مجلس معرفی می کند. هر وزیر در برابر نمایندگان ملت در مجلس، برنامه های خود را ارائه می دهد. سپس نمایندگان درباره صلاحیت او برای وزارت، اظهار نظر می کنند. سپس درباره هر وزیر رأی گیری می شود و در صورتی که اکثریت نمایندگان مجلس به وزیر رأی اعتماد بدهند، او می تواند به عنوان وزیر، کار خود را شروع کند.

9- ضرورت وجود وزارتخانه های مختلف در کشور چیست؟

امور مختلف کشور را به بخشهایی تقسیم کرده اند و هر بخش را برعهده یک مسئول به نام وزیر گذارده اند. هر وزیر مسئول یک وزارتخانه است و ساختمانی که دفتر وزیر در آنجا قرار دارد، وزارتخانه نامیده می شود.

10- مقر هیئت دولت و وزارتخانه ها کجاست؟

در تهران

سوالات درس 4

1- چه کسانی شهروند ایران محسوب می شوند؟

همه کسانی که تابعیت دولت جمهوری اسلامی ایران را دارند، چه شهری باشند، چه روستایی و عشایر، چه در داخل کشور زندگی کنند و چه در خارج از کشور، شهروند ایران محسوب می شوند.

2- شهروندان کشور از چه حقوقی در رابطه با دولت باید برخوردار باشند؟

آنها حق دارند از خدمات دولت در زمینه های مختلف بهره مند شوند، و حق دارند آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد داشته باشند.

3- شهروندان کشور چه مسئولیتهایی نسبت به دولت دارند؟

شهروندان وظیفه دارند به قوانین و مقررات کشور احترام بگذارند و آنها را رعایت کنند، با دولت مشارکت و همکاری صمیمانه داشته باشند، مالیات خود را بپردازند و در هنگام جنگ از کشور دفاع کنند.

4- دولت براساس قانون اساسی چه وظایفی بر عهده دارد؟

بر طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، دولت موظف است شرایط و لوازم سواد و آموزش، بهداشت، شغل مناسب، رفاه، امنیت، فرهنگ و اخلاق اسلامی را در جامعه فراهم کند. دولت، همچنین وظیفه دارد تجهیزات زیربنایی و خدمات عمومی مانند ساختن راه و جاده، پل، بیمارستان، مسکن، مدرسه، سد، مخابرات، آب، برق و گاز و ... را در کشور، گسترش دهد.

5- رئیس جمهور چه وظایف و اختیاراتی دارد؟

رئیس جمهور علاوه بر آنکه وزیران را هدایت و بین آنها هماهنگی ایجاد می کند، وظایف و اختیارات دیگری نیز دارد؛ برای مثال، امضای قراردادهایی که بین ایران و کشورهای دیگر بسته میشود، اجرای قوانین و مصوبات مجلس (پس از تصویب مجلس شورای اسلامی)، امضای استوارنامه سفیران کشور ما و پذیرش استوارنامه سفیران سایر کشورها، اعطای نشا نهای دولتی و ...

6- تنظیم لوایح (لایحه ها) بر عهده کیست؟

دولت

7- لوایح (لایحه ها) تنظیم شده توسط دولت برای قانونی شدن و تصویب به کجا فرستاده می شود؟

به مجلس شورای اسلامی

8- وظیفه نظارت بر فعالیت های دولت بر عهده کیست؟ چگونه؟

نمایندگان مجلس بر فعالیتهای دولت نظارت میکنند و حق سؤال کردن از رئیس جمهور و وزرا و یا استیضاح ایشان را دارند.

9- چه کسانی حق سوال و استیضاح از رئیس جمهور و وزیران را دارند؟

نمایندگان ممکن است از عملکرد رئیس جمهور یا هر یک از وزیران سؤال کنند. در این صورت رئیس جمهور یا وزیری که از او سؤال شده باید در مجلس حاضر شود و به سؤال نمایندگان پاسخ دهد. گاهی نیز ممکن است مجلس وزیری را استیضاح کند.

10- دولت درآمدهای خود را در چه اموری هزینه می کند؟

دولت فعالیتهای مختلفی را در زمینه آموزش، بهداشت، اوقات فراغت، حفاظت از محیط زیست، مسکن، کشاورزی، صنعت و ... انجام میدهد. همچنین دولت برای اقدامات عمرانی مثل ساختن پل، جاده، فرودگاه، نیروگاه برق و ... باید سرمایه گذاری کند.

11- درآمد دولت از چه راههایی می باشد؟

درآمدهای حاصل از صادرات نفت

درآمدهای حاصل از مالیات

سایر درآمدها

12- دولت بیشتر درآمدهای خود را از چه راهی به دست می آورد؟

نفت

13- علاوه بر نفت و مالیات، دولت از چه راههای دیگری درآمد کسب می کند؟

بخش دیگری از درآمدهای دولت که در مقایسه با موارد دیگر کوچک تر است از سایر منابع، تأمین میشود. برای مثال درآمدی که دولت از بابت ارائه خدمات برق، آب، گاز و تلفن به مردم، به دست میآورد یا درآمدهای مربوط به خدماتی مانند صدور گواهینامه رانندگی، سند مالکیت، گذرنامه و نظایر آن، یا درآمدهای ناشی از سرمایه گذاری در صنایع بزرگ از دیگر درآمدهای دولت هستند.

14- بودجه چیست؟

بودجه به زبان ساده یعنی پیش بینی دخل و خرج دولت یا همان درآمدها و هزینه ها، بودجه سندی است که دولت در آن درآمدها و هزینه های یک کشور را برای یک سال، معین می کند.

15- تنظیم لایحه بودجه برعهده کیست؟

برعهده دولت

16- تصویب لایحه بودجه برعهده کیست؟

مجلس

سوالات درس 5

1- بلوغ چیست و در چه دوره سنی رخ میدهد؟

تغییرات جسمی دوره نوجوانی (12 تا 18 سال) را بلوغ می گویند

2- در دوره ای که بلوغ رخ می دهد علاوه بر تغییرات جسمی، چه تغییرات دیگری رخ می دهد؟

تغییرات ذهنی و اجتماعی

3- چرا افراد در دوره نوجوانی بیشتر در معرض آسیب های اجتماعی قرار دارند؟

به دلیل برخی خصوصیات که در دوران بلوغ به وجود می آید، افراد حساس ترند و ممکن است روحیه هیجانی و کنجکاوی آنها باعث شود که بیشتر در معرض آسیب های اجتماعی قرار بگیرند.

4- برخی از مهمترین آسیب های اجتماعی دوران نوجوانی و بلوغ را نام ببرید؟

پرخاشگری و نزاع و اعتیاد

5- پرخاشگری و نزاع، که از آسیب های اجتماعی است نتیجه چیست؟

پرخاشگری و نزاع، نتیجه کنترل نکردن خشم است

6- به چه کسانی پرخاشگر میگویند؟

افرادی که راه های درست ابراز خشم را یاد نگرفته و نمیتوانند به طور معمول خشم خود را کنترل (مهار) کنند، به افراد پرخاشگر تبدیل می شوند.

7- رفتارهای پرخاشگرانه به چه شکلهایی ممکن است بروز کند؟

رفتارهای پرخاشگرانه درجات گوناگون دارد و ممکن است به شکلهای مختلفی مانند آزار و اذیت، کتک

زدن، مسخره کردن و تحقیر دیگران، بی ادبی نمودن و ناسزا گفتن و شکستن و تخریب وسایل

8- پرخاشگری چه صدماتی به فرد پرخاشگر می زند؟

نوجوانان پرخاشگر، تحمل کمی دارند. پرخاشگری همچنین مشکلاتی را در یادگیری و تحصیل به وجود می آورد

و زمینه را برای سایر آسیب های اجتماعی فراهم میکند. گاهی پرخاشگری ممکن است اثرات جبران ناپذیری در

زندگی فرد به وجود بیاورد.

9- سه قاعده ای که هنگام خشم و عصبانیت باید رعایت کنیم را ذکر کنید.

1- نباید به خود صدمه بزنم.

2- نباید به دیگران صدمه بزنم.

3- نباید به وسایل یا اموال خودم و دیگران، صدمه بزنم.

10- زمانی که ما از دست کسی عصبانی می شویم چه اقداماتی باید انجام دهیم؟

- به خدا پناه ببریم و با گفتن ذکر و نام و یاد خدا، خود را آرام کنیم.

- نفسهای عمیق بکشیم و از یک تا ده بشماریم.

- با رعایت سه قاعده ای که در بالا گفته شد، علت عصبانیت خود را مؤدبانه و آرام بیان کنیم.

- اگر نمی توانیم خود را آرام کنیم، محیط ناراحت کننده را ترک کنیم.

- برای آرام کردن خود از گفت و گو و مشورت با بزرگترها کمک بگیریم.

11- زمانی که دیگران از دست ما عصبانی می شوند چه کاری باید انجام داد؟

- به آرامی از او سؤال کنیم چرا از دست ما عصبانی است و علت چیست؟

- به حر فهای طرف مقابل، خوب گوش کنیم و حر فهای او را قطع نکنیم.

- اگر اشتباهی مرتکب نشده ایم، با آرامش توضیح دهیم و اگر اشتباهی کرده ایم عذرخواهی کنیم و راهی برای جبران اشتباه، پیدا کنیم.

- اگر کسی از دست ما خیلی عصبانی است، به طوری که حاضر به شنیدن حر فهای ما نیست و ممکن است به ما صدمه بزند، فوراً صحنه را ترک کنیم و از بزرگترها کمک بخواهیم

12- به چه موادی مخدر می گویند؟ (ویژگیهای مواد مخدر چیست؟)

مواد مخدر، موادی هستند که مصرف آنها تغییراتی روی سیستم عصبی ایجاد میکند و باعث کم شدن هوشیاری و بی حسی و بی حالی میشوند اما پس از تمام شدن اثر آن روی مغز، فرد حال بسیار بدی پیدا می کند و مجبور است دوباره به سمت آن ماده برود. به عبارت دیگر فرد به آن وابستگی پیدا می کند و حاضر است برای به دست آوردن آن ماده، هر کاری بکند.

13- علت گرایش افراد به مواد مخدر چیست؟

بعضی از افراد ادعا می کنند برای فرار از مشکلات به این سمت کشیده شده اند. برخی از نوجوانان و جوانان که جرأت و مهارت "نه گفتن" را ندارند، تحت تأثیر دیگران قرار می گیرند و به خواسته های آنها پاسخ مثبت می دهند و فریب می خورند. بعضی دیگر از افراد از روی کنجکاوی یا خودنمایی و اینکه نشان دهند، دیگر بچه نیستند، سیگار و مواد مخدر را تجربه (آزمایش) می کنند.

14- نظر قانون در ارتباط با افرادی که با مواد مخدر سرو کار دارند چیست؟

بر طبق قانون، نگهداری و مخفی نمودن، خرید و فروش و پخش، مصرف و واردات و صادرات مواد مخدر، جرم است و افرادی که مواد مخدر را در جامعه پخش یا خرید و فروش کنند با شدیدترین مجازاتها روبه رو می شوند

سوالات درس 6

1- چه کسانی باید از نوجوانان در برابر آسیب‌ها و تهدیدات، محافظت کنند؟

الف- خود نوجوان با کمک گرفتن از خدا

ب- پدر و مادر که حق قانونی برای تربیت فرزندانشان

ج- معلمان و مسئولان مدرسه

د- قانون

و- برخورد نیروی انتظامی با قانون شکنان

2- چرا وجود نهادی مثل قوه قضائیه در جامعه لازم است؟

در هر جامعه‌ای افرادی وجود دارند که با زیر پا گذاشتن قانون تخلف می‌کنند. همچنین در هر جامعه‌ای اختلافاتی بین افراد، به وجود می‌آید. این اختلافات ممکن است در اثر آگاه نبودن و ندانستن قانون پیش بیاید و یا افرادی عمداً از قانون سرپیچی کنند.

3- قوه قضائیه چگونه نهادی است؟

در هر جامعه‌ای باید نهادی وجود داشته باشد که عدالت اجتماعی را برقرار سازد، بر اجرای قوانین نظارت کند، با تخلفات برخورد کند و متخلفان را به مجازات برساند. این نهاد، قوه قضائیه است که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی افراد است.

4- حل اختلاف مردم از وظایف کدام یک از قوای سه‌گانه می‌باشد؟

قوه قضائیه

5- در دادگاهها چند نوع دعاوی مطرح می‌شود؟ مثال بزنید

دعاوی (اختلافات) کیفری :

مربوط به اعمالی است که دادگاه برای فردی که مرتکب جرمی شده است، مجازات تعیین می‌کند. مثال : فحاشی و

افترا --- قدرت نمایی و تهدید -- غصب و جعل عنوان

دعاوی (اختلافات) حقوقی ;

مربوط به اعمالی است که دادگاه مجازاتی تعیین نمی‌کند، بلکه افراد را ملزم می‌کند که تکالیفشان را انجام دهند یا حقوق قانونی دیگران را بدهند مثال : تخریب بخشی از خانه همسایه هنگام ساختمان سازی - تصرف زمین فروشنده
بیش از مقدار درج شده در سند

6- دو مورد از ویژگی‌های قاضی را بنویسید:

عادل و آشنا با قوانین

7- وکیل کیست؟

وکیل کسی است که در رشته حقوق درس خوانده و به قوانین آشناست و پروانه (اجازت‌نامه) وکالت دارد.
در همه دادگاهها، افراد حق دارند فردی را به عنوان « وکیل » انتخاب کنند تا از حقوق آنها دفاع کند.

سوالات درس 7

- 1- انسان تا چه اندازه به ارتباط نیاز دارند ؟ چرا؟
ارتباط برقرار کردن یکی از نیازهای مهم بشر است . بدون ارتباط ما نمی توانیم زندگی کنیم . دنیایی را تصور کنید که در آن همه چیز داشته باشیم اما با کسی ارتباط نداشته باشیم . به راستی در چنین دنیایی ادامه زندگی ممکن نیست . ارتباط ، انسان را قادر می کند تا خواسته ها و نیازهای خود را به دیگران منتقل کند .
- 2- انسان از طریق ارتباط کدام خواسته ها و نیازها ی خود را می تواند به دیگران منتقل کند ؟
محبت کردن، تبادل افکار و اعتقادات، تبادل اطلاعات، در میان گذاشتن احساسات (اندوه و خوشحالی و) ...، حل کردن مسائل، درک کردن دیگران، همه و همه از طریق ارتباط بین انسانها میسر می شود .
- 3- شبکه ارتباطی که ما در آن به سر می بریم شامل چه چیز و چه کسانی می شود؟
ما در شبکه ای از ارتباطات به سر می بریم . این شبکه از خانواده و دوستان و محله و مدرسه شروع می شود و سپس به کمک وسایل ارتباط جمعی می توانیم حتی در سطح ملی و فراملی ارتباط برقرار کنیم .
- 4- عناصر ارتباط یعنی چه ؟
ارتباط یعنی جریان ارسال و دریافت پیام .
- 5- هر ارتباطی چند عنصر اصلی دارد؟
 - 1- فرستنده (ارسال کننده پیام)
 - 2- گیرنده (دریافت کننده پیام)
 - 3- پیام .
 - 6- با یک مثال، پیام، فرستنده پیام و گیرنده پیام را مشخص کنید .
برای مثال وقتی به دوستی سلام می کنیم یا به او لبخند می زنیم، ما فرستنده یک پیام و دوستان گیرنده آن است . پیام هم سلام یا لبخند ماست .
 - 7- منظور از بازخورد چیست؟
اگر گیرنده نیز به فرستنده پیامی بفرستد و او را متوجه کند که معنی پیام را دریافت کرده به این عمل " بازخورد " می گویند .
 - 8- پیامهای ارسالی یا دریافتی ما با چه ابزار و روشهایی فرستاده می شوند؟
ممکن است با کلام باشد یا با رفتار و حرکات، از طریق نوشته باشد یا تلفن و ...
 - 9- رسانه چیست؟
هر وسیله ای که پیامی را از فرستنده به گیرنده منتقل کند، رسانه نام دارد .
 - 10- چه ابزارهایی رسانه محسوب می شوند؟
در یک ارتباط کلامی، زبان یک رسانه است . بنابراین رسانه از ابزاری مانند زبان تا ابزارهای چاپی (علائم، کتا بها، روزنامه ها و مجلات و) ... و ابزارهای الکترونیکی (تلفن، رادیو، تلویزیون، اینترنت و) ... را دربر می گیرد .

11- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات چه خدماتی به مردم ارائه می کند؟
این وزارتخانه خدمات پستی، مخابراتی، رادیویی، صدا و تصویر را به مردم ارائه می کند و مسئولیت توسعه وسایل ارتباطی در کشور را به عهده دارد.

12- کدام سازمانها زیر نظر وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات فعالیت می کنند؟
شرکت ارتباطات سیار (همراه اول) -- پست بانک ایران (پست مالی) -- سازمان فناوری اطلاعات ایران
شرکت مخابرات ایران -- شرکت ایرانسل -- شرکت پست

سوالات درس 8

- 1- نمونه هایی از کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در زندگی روزمره را نام ببرید.
 - تلفن همراه (برای ارتباط سریع با دیگران)
 - پست الکترونیک یا ایمیل (برای مکاتبه)
 - اینترنت (برای فعالیت های علمی)
 - استفاده از کارتهای اعتباری به جای پول (خرید و فروش)
 - پرداختها و ثبت نام ها به صورت الکترونیک (استفاده از خدمات دولت به صورت الکترونیکی)
 - آموزش از طریق ویدئو کنفرانس
 - استفاده از دوربین برای حفاظت از مکانها و کنترل ترافیک
 - استفاده از خدمات بانکی به صورت الکترونیک
 - استفاده آنلاین اخبار هواشناسی، سیاسی و.. با تلفن همراه متصل به اینترنت
- 2- مزایای استفاده از فناوری ها چیست؟
در وقت و هزینه ها صرفه جویی شود، رفت و آمدها در شهرها کمتر شود و به علاوه بتوانیم در 24 ساعت شبانه روز، و نه فقط در ساعاتی معین، از این خدمات بهره مند شویم.
- 3- برخی از فناوری های جدید را مثال بزنید؟
 - روشن و خاموش کردن وسایل خانه از راه دور، با تلفن همراه
 - ثبت میزان مصرف بر روی قبض آب و برق و گاز، بدون مراجعه به منازل
- 4- تأثیرات وسایل ارتباط جمعی بر روی مردم تا چه اندازه است؟
امروزه صاحب نظران معتقدند که رسانه های ارتباط جمعی، تأثیر زیادی بر سبک زندگی و هویت افراد می گذارند. آنها چنین بحث می کنند که رسانه ها می توانند موجب شوند که مردم به شیوه های خاصی فکر کنند و یا وقایع را همان طور که آنها می خواهند ببینند. به عبارت دیگر رسانه ها روی باورها و افکار و رفتار انسانها اثر می گذارند. این اثرات ممکن است مثبت یا منفی باشند.

5- برخی از اثرات منفی رسانه های ارتباط جمعی را ذکر کنید.

-پرخاشگری نوجوانان با تأثیر گرفتن از فیلم ها

-رواج بی بند وباری های اخلاقی از طریق اینترنت

-گسترش مصرف گرایی به وسیله آگهی بازرگانی

-کم شدن تماس چهره به چهره افراد و کم شدن دیدی و بازدید های اقوام و دوستان

6-تبلیغات و آگهی های بازرگانی چه تأثیری بر سبک زندگی و فرهنگ عمومی می گذارد؟

اما اثر تبلیغات از این نظر مهم است که آنها سعی می کنند راه و روشهای مخصوصی برای لباس پوشیدن، غذا خوردن، خریدن اتومبیل، سرگرمی و... را به همه افراد جامعه انتقال دهند و آن روش ها را تبدیل به فرهنگ عمومی و سبک زندگی کنند.

7-آثار منفی آگهی های بازرگانی چیست؟

-گسترش مصرف گرایی - تغییر سبک زندگی - مفید جلوه دادن کالاهای مضر

8-هنگام استفاده از اینترنت به چه مواردی باید توجه کرد؟

-بررسی و تحقیق درباره اطلاعات درج شده در اینترنت

-وارد نکردن اطلاعات، عکس و فیلم شخصی

-فاش نکردن رمز ایمیل و رمز کارتهای بانکی

-استفاده محدود

9-آیا به اطلاعات موجود در اینترنت می توان اعتماد کرد؟ چرا؟

همه اطلاعاتی موجود در اینترنت، صحیح نیستند چون از سوی منابع و افراد مختلف منتشر میشوند. پس درباره درستی منبع و پایگاه آنها، تحقیق و پرس و جو کنید

سوالات متن درس 9

1-ویژگی جغرافیایی شبه جزیره عربستان چیست؟

شبه جزیره عربستان که جزیره العرب نیز نامیده می شود در جنوب غربی آسیا واقع شده است و حدود سه میلیون کیلومترمربع مساحت دارد. بخش وسیعی از این سرزمین را بیابانها و ریگزارها و قسمت دیگری را نواحی کوهستانی تشکیل می دهند.

2-کدام شهرهای عربستان در منطقه کوهستانی حجاز قرار گرفته اند؟

حجاز از جمله مناطق کوهستانی واقع در غرب جزیره العرب است و شهرهای مکه، یثرب (مدینه) و طائف در این منطقه قرار دارند.

3-شغل مردم عربستان چه بود؟

آب و هوای گرم و خشک و کمبود آب، باعث شده بود که اغلب ساکنان عربستان زندگی صحرانشینی داشته باشند و از طریق پرورش تعداد کمی دام از جمله شتر، نیازهای روزانه خود را تأمین کنند. البته در مناطق برخوردار از آب، مانند

یثرب و یمن، کشاورزی نیز رونق محدودی داشت. همچنین تعدادی از مردم عربستان از طریق کاروانهای تجاری با نقاط مختلف داد و ستد می کردند

4- مهمترین ایستگاهها و توقفگاه تجاری عربستان کدام شهرها بودند؟

مکه و مدینه

5- قبل از ظهور اسلام اوضاع اجتماعی و فرهنگی عربستان چگونه بود؟

ساکنان جزیره العرب را قوم عرب تشکیل می دادند. آنان به شکل قبایل های زندگی می کردند. حتی ساکنان شهرها نیز وابستگی و خُلق و خوی قبیلہ ای خود را حفظ کرده بودند. در آستانه ظهور اسلام بیشتر قبایل عرب، پراکنده و فاقد حکومت بودند. اوضاع و شرایط اجتماعی و فرهنگی مردم عربستان در دوران پیش از بعثت، به گونه ای بود که از آن به عصر جاهلیت یاد می شود.

6- مردم عربستان قبل از ظهور اسلام پیرو چه دین و آئینی بودند؟

در آن زمان بیشتر عربها بت می پرستیدند و کعبه، خانه خدا را از بتهای گوناگون پر کرده بودند. البته گروهی از عربها نیز پیرو حضرت ابراهیم و یا دینهای یهود، مسیح و زردشت بودند.

7- چه مقدار از اعراب دوران جاهلیت با سواد بودند؟

اعراب در دوران جاهلیت بهره چندانی از علم و دانش نداشتند و عده کمی از آنها می توانستند بخوانند و بنویسند

8- عوامل گسترش درگیریهای قبیلہ ای و رواج غارتگری چه بود؟

- تعصبات کورکورانه قبیلہ ای (بدون توجه به شناختن گنهکار)

- کمبود غذا و سایر نیازهای زندگی

9- خلاصه ای از زندگی حضرت رسول (ص) (دوره زمانی تولد تا بعثت) را بنویسید.

در شهر مکه به دنیا آمد - تحت تأثیر محیط نامناسب مکه قرار نگرفت آنچنان که او را محمد امین می خواندند- برای عبادت به غار حرا می رفت - در 27 رجب در 40 سالگی به پیامبری مبعوث شد.

10- نخستین افرادی که به پیامبر خدا ایمان آوردند چه کسانی بودند؟

حضرت خدیجه (س) و حضرت علی (ع) نخستین کسانی بودند که به رسول خدا ایمان آوردند. حضرت خدیجه از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.

11- چگونگی دعوت مردم به خدا از سوی پیامبر را شرح دهید.

ابتدا به صورت فردی و پنهانی و پس از سه سال به صورت آشکارا مردم را به سوی خدا دعوت کرد.

12- مهمترین مخالفان گسترش دین اسلام که از اشراف و بزرگان قبیلہ قریش بودند چه نام داشتند؟

ابولهب، ابوجهل و ابوسفیان

13- مشرکان برای منصرف کردن پیامبر از ادامه دعوت مردم به سوی خدا چه اقدامی انجام داد؟

مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوطالب، بزرگ خاندان بنی هاشم را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند، به شیوه دیگری روی آوردند. آنان نخست به حضرت محمد (ص) پیشنهاد کردند که ریاست قبیلہ و قوم و دریافت ثروت فراوان را بپذیرد و از عقاید خود دست بردارد.

14- پاسخ پیامبر در مقابل پیشنهاد مشرکان برای دست برداشتن از عقاید خود چه بود؟

پیامبر اسلام در برابر این پیشنهاد فرمود: «من برای گردآوری مال و فرمانروایی مبعوث نشده ام، خدایم مرا به عنوان پیام آور به سوی شما فرستاده، هر گاه از من بپذیرید، این موجب سعادت شما در دو جهان است و اگر آن را رد کنید، من در این راه استقامت می ورزم تا خدا میان من و شما داوری کند.

15- مشرکان پس از پاسخ قاطعانه پیامبر و ناامیدی آنان از دست برداشتن ایشان از عقاید خود چه رفتاری با مسلمانان داشتند و واکنش پیامبر چه بود؟

سران مشرکین، خشمناک از پاسخ پیامبر، تصمیم گرفتند ایشان و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دهند. هر چه زمان می گذشت بر شدت سختگیری و شکنجه مشرکان افزوده می شد. آنان بدترین دشمنان و تهمت‌ها را به رسول خدا نسبت می دادند و برخوردهای زشت و ناپسندی با آن حضرت می کردند. پیامبر اسلام در برابر چنین رفتارهایی بردبار بود و با مهربانی مردم را به اسلام فرا می خواند.

16- نام چند تن از پیروان پیامبر اسلام را که توسط مشرکان شکنجه نام ببرید؟

یاسر و سمیه (نخستین شهدای اسلام) - عمار پسر یاسر - بلال حبشی

17- چه چیز سبب شد که پیامبر از مسلمانان بخواهد که به حبشه مهاجرت کنند؟

آزار و اذیت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آن قدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند.

18- چرا مشرکان دست به تحریم اقتصادی مسلمانان زدند؟

مشرکان پس از آنکه متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی توانند مانع گسترش اسلام شوند، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند.

19- عهد نامه ای که مشرکان برای تحریم اقتصادی مسلمانان امضاء کردند شامل چه مواردی بود؟

بر اساس آن هرگونه خرید و فروش و رابطه اجتماعی (ازدواج) با پیروان اسلام ممنوع شده بود

20- پس از شروع تحریم اقتصادی، مسلمانان به کدام منطقه مکه رفتند؟

به دنبال این تحریم، رسول خدا و یارانش به پیشنهاد ابوطالب به یکی از درّه های اطراف مکه به نام "شعب ابوطالب" پناه بردند. آنها حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این درّه تحمل کردند.

21- برخورد مردم یثرب با پیامبر پس از ورود ایشان به این شهر چگونه بود؟

حضرت محمد (ص) چند روز پس از خروج از مکه، در میان هیجان و شادی مسلمانان به یثرب رسید. جوانان آن شهر که درباره اخلاق نیکو و پسندیده رسول خدا مطالبی شنیده بودند، به استقبال ایشان رفتند.

22- چه زمانی یثرب به مدینه النبی تغییر نام یافت؟

پس از ورود پیامبر

23- به چه کسانی انصار و به چه کسانی مهاجرین گفته می شد؟

در تاریخ اسلام به گروهی از ساکنان مدینه که با پیامبر 9 پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند، انصار (یاری کنندگان) می گویند. همچنین گروه دیگری از مسلمانان که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند، به مهاجرین (هجرت کنندگان) معروف هستند.

24- نخستین اقدام پیامبر پس از ورود به یثرب چه بود؟

نخستین اقدام مهم پیامبر پس از ورود به مدینه، ایجاد مسجدی برای انجام امور عبادی، اجتماعی، علمی و سیاسی بود.

25- چه کسانی در ساخت اولین مسجد در مدینه (یثرب) شرکت کردند و ساخت مسجد از چه نظر اهمیت داشت؟

آن حضرت خشت اول مسجد را خود حمل کرد و مسلمانان به خصوص زنان در بنای مسجد مشارکت ورزیدند. مسجد علاوه بر آنکه مکانی برای عبادت و اجرای مراسم مذهبی به شمار می رفت، مرکزی برای مشورت و تصمیم گیری درباره امور سیاسی و نظامی نیز بود؛ مسجد همچنین کانون اصلی سوادآموزی و فراگیری علم و دانش محسوب می شد.

26- پیامبر برای از بین بردن تعصبات قومی و قبیله ای چه اقدامی انجام داد؟

مسلمانان ساکن مدینه یعنی مهاجرین و انصار از قبایل مختلف بودند. بعضی از این قبایل در گذشته نسبت به هم کینه و دشمنی شدیدی داشتند. پیامبر به منظور ایجاد محبت و دوستی بین مسلمانان، آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد. این کار پیامبر گامی در جهت ایجاد امت (جامعه) اسلامی بود. رسول خدا، علی بن ابیطالب (ع) را به برادری خود برگزید.

27- پیامبر با چه اقدامی به رسمی تأسیس حکومت اسلامی را اعلام کرد؟

تدوین و امضای پیمان نامه میان مسلمانان و یهودیان ساکن مدینه برای ایجاد اتحاد سیاسی

28- علت جنگهای پیامبر چه بود؟

پیامبر هرگز برای کشور گشایی و جمع آوری غنیمت نمی جنگید در جنگهایی مانند احد و خندق با حمله مشرکان مجبور به دفاع شد و علت جنگ با یهودیان، پیمان شکنی و اتحاد آنان با مشرکان بود.

29- پیامبر در هنگام جنگ چه توصیه ای به مسلمانان می کرد؟

پیامبر همواره پیروانش را به رعایت اصول اخلاقی و ارزشهای انسانی در جنگها توصیه می نمود؛ او به ویژه سفارش می کرد با اسیران خوش رفتاری نمایند و از تخریب و غارت اموال مردم در جنگ پرهیز کنند. آن حضرت همچنین مراقب بود که مسلمانان همانند مشرکان رفتار نکنند.

30- چرا پیامبر به حاکمان کشورهای ایران، روم و حبشه نامه نوشت و به اسلام دعوت کرد؟

هدف دین اسلام هدایت همه مردم جهان است

31- خلاصه ای از واقعه غدیر خم را بنویسید.

پیامبر در بازگشت از آخرین سفر حج، در محلی به نام غدیر خم پس از تأیید حاضران مبنی بر اولویت خدا و پیامبرش به تصمیم گیری برای مؤمنان، به مردم فرمود: هر که مرا پیشوای خود می داند پس از من، علی (ع) پیشوای اوست خدایا با دوستانش دوست و با دشمنانش دشمن باش و سپس همه حاضران به علی (ع) تبریک گفتند.

32- چند مورد از اخلاق و شیوه حکومتی پیامبر را ذکر کنید.

مهربان، با گذشت، پارسا، ساده زیست بود هدفش از بعثت را ترویج ارزشهای اخلاقی و تربیت و رستگاری انسانها می دانست. برپایه تعالیم اسلام حکومت تشکیل داد و در مهمترین مسایل هم مشورت می کرد. مانند کندن خندق به پیشنهاد سلمان فارسی در جنگ خندق و رفتن به بیرون شهر برای جنگ به رأی جوانان در جنگ اُحد.

سوالات درس 10

1- پیامبر در چه تاریخی وفات یافت؟

حضرت محمد (ص) در 28 صفر 11 هجری در مدینه وفات یافت و در همان شهر به خاک سپرده شد

2- در منطقه سقیفه بنی ساعده چه ماجرای اتفاق افتاد؟

لحضاتی پس از رحلت حضرت رسول، عده ای از مهاجرین و انصار در منطقه سقیفه بنی ساعده بدون توجه به وصیت پیامبر در غدیر خم ابوبکر را که از مهاجرین کهنسال بود به عنوان خلیفه اول برگزیدند.

3- چرا امام علی (ع) در مقابل ماجرای سقیفه ی بنی ساعده و انتخاب ابوبکر سکوت کرد؟

علی (ع) با سکوت خود مانع بروز تفرقه و درگیری میان مسلمانان شد تا اسلام پایدار بماند.

4- هر کدام از سه خلیفه قبل از امام علی (ع) چند سال حکومت کردند و چه اقداماتی در زمان آنان انجام شد؟

[1]- ابوبکر (2 سال) - قبل از مرگ، عمر بن خطاب را جانشین خود کرد

[2]- عمر (10 سال) - ایران، سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را تصرف کرد و با تشکیل شورا توسط وی

عثمان خلیفه سوم شد.

[3]- عثمان (حدود 13 سال) رواج زندگی اشرافی - خوشگذرانی اطرافیان خلیفه - تسلط خاندان بنی امیه بر بیت

المال مسلمانان

- تبعید یاران نزدیک پیامبر از جمله ابوذر، عمار و مالک اشتر

5- عثمان چرا و چگونه کشته شد؟

عملکرد اطرافیان خلیفه سوم، نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند. امام علی (ع) تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.

6- ویژگیهای منحصر به فرد امام علی (ع) نسبت به دیگر اصحاب پیامبر چه بود؟

امام علی (ع) فرزند ابوطالب در کعبه به دنیا آمد. دوران کودکی و نوجوانی را در خانه پیامبر و تحت تربیت وی به سر برد. وی نخستین مردی بود که به پیامبر اسلام ایمان آورد و همواره پیامبر را در راه گسترش اسلام یاری داد. شهامت و فداکاری امام علی (ع) و خوابیدن در بستر رسول خدا، سبب شد که پیامبر بدون آسیبی از مشرکان، مکه را به سوی مدینه ترک کند. دلاوری و شجاعت امیرمؤمنان در جنگهای دوران پیامبر مشهور است.

7- امام علی (ع) در زمان سه خلیفه قبل از خود چه اقداماتی انجام داد؟

در دوران سه خلیفه قبلی، آن حضرت به تفسیر قرآن، تربیت شاگردان و پاسخ گویی به سؤالات دینی مردم می پرداخت. همچنین ایشان به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت.

8- چه زمانی و چرا مردم از امام علی (ع) خواستند تا خلافت را بر عهده بگیرد؟

پس از کشته شدن عثمان، مردم دریافتند که جامعه اسلامی بی سرپرست مانده است. بسیاری از مهاجرین و انصار خواهان بیعت با علی (ع) شدند، اما آن حضرت تمایلی به پذیرش خلافت نداشت. سرانجام با اصرار زیاد مردم، امام علی (ع) منصب خلافت را پذیرفت. اکثر مهاجرین و انصار به جز تعدادی از اشراف بنی امیه با امام در مسجد مدینه بیعت کردند.

9- چرا ریاست طلبان و ثروت اندوزان جنگهایی چون جَمَل ، صِفِّین و نَهروان را بر امام علی (ع) تحمیل کردند؟
اصرار امام علی (ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت و اطمینان ریاست طلبان و ثروت اندوزان به اینکه امام به دلخواه آنان عمل نخواهد

10- امام علی (ع) برای جلوگیری از خونریزی میان مسلمانان قبل از شروع جنگها چه اقدامی انجام داد؟
از آنجا که امام علی (ع) هیچ گونه تمایلی به جنگ و خونریزی میان مسلمانان نداشت، کوشید از طریق گفت و گو و نصیحت بیعت شکنان و شورشیان را قانع کند که دست از تفرقه و آشوب بردارند؛ اما شورشیان اقدام به جنگ کردند .
11- نتیجه جنگ جمل و صفین چه شد؟

امام در جنگ جمل بیعت شکنان را شکست داد . در صِفِّین امام علی (ع) به مقابله با سپاه معاویه رفت و آنها را ظالمین نامید . پایداری یاران امام علی (ع) به ویژه مالک اشتر آثار شکست را بر چهره سپاه ستمگر آشکار ساخت، اما در آخرین لحظات، نیرنگ عمرو عاص مانع پیروزی سپاهیان امام علی (ع) شد.

12- امام علی (ع) چند سال حکومت کرد و چرا کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد؟
امام علی (ع) حدود 5 سال مطابق تعالیم اسلام و روش (سنت) حضرت محمد(ص) حکومت کرد . امام در ابتدای حکومت خود، برای دفع تهدیدات بیعت شکنان و دشمنان عدالت از مدینه رهسپار عراق شد و شهر کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد.

13- مهم ترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت امام علی (ع) چه بود؟

[1] ساده زیستی و مقابله با اشراف یگری

[2] تأکید بر عدالت

[3] برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات

[4] مدارا با مخالفان

14- اشرافی گری چگونه میان مسلمانان شکل گرفت و امام علی (ع) برای گسترش ساده زیستی چه کرد؟
فتوحات مسلمانان اگرچه موجب ورود اسلام به سرزمین های پهناوری شد، اما ثروت و غنایم حاصل از فتوحات، سبب ثروت اندوزی و تقویت اشرافی گری در میان عده ای گردید . امام سعی می کرد با گفتار و کردار خویش توجه مردم را به ارزشهای دینی و سنت پیامبر جلب نماید . خطبه های فراوانی از ایشان در این موضوع باقی مانده است . آن حضرت با زندگی بسیار ساده و به دور از تجملات، الگوی مناسبی برای دیگران بود.

15- چه مواردی سبب شد برخی از افراد متوجه مصمم بودن امام علی (ع) در اجرای عدالت شوند و با وی به دشمنی بپردازند؟

در حکومت امام علی (ع) تمامی مسلمانان از احترام و حقوق برابر برخوردار بودند . امام در توزیع بیت المال هیچ مسلمانی را بر مسلمان دیگر برتری نمی داد و برای عرب و غیرعرب سهمی یکسان در نظر می گرفت . کسانی که پیش از آن، سهم بیشتری از بیت المال می گرفتند در برابر این شیوه عادلانه امام مقاومت کردند . آنها وقتی پی بردند که امام علی (ع) در اجرای عدالت مصمم است، به دشمنی با ایشان پرداختند.

- 16-** امام علی (ع) در انتخاب افراد برای حکومت ولایات چگونه عمل می کرد؟
- امام افراد را بر پایه شایستگی و لیاقت برای حکومت ولایات برمی گزید و حاضر نبود برای رسیدن به هدف، از اشخاص ناصالح و ستمگر استفاده کند. برخی از یاران امام علی (ع) به آن حضرت پیشنهاد می کردند به افرادی که برای حکومت مشکل ایجاد می کنند، مقام بدهد؛ امام می فرمود: «آیا من پیروزی را با ستم به دست آورم؟»
- 17-** معاویه از چه زمانی حاکم شام (سوریه امروزی) بود و شرط وی برای اطاعت از امیر مؤمنان علی (ع) چه بود؟
- معاویه پسر ابوسفیان که از زمان خلافت عمر حاکم شام (سوریه امروزی) بود، اعلام کرد در صورتی از امام اطاعت می کند که حکومت شام و مصر به او واگذار شود؛ اما امام با شناختی که از دشمنی امویان با اسلام و پیامبر داشت فرمود: خداوند دوست ندارد که من «گمراه کنندگان» را یاور خود قرار دهم.
- 18-** برخورد امام علی (ع) با مخالفان و منتقدان چگونه بود؟
- امام علی (ع) با مخالفان مدارا می کردند و از انتقادهای آنان ناراحت و خشمگین نمی شد و حتی سهمشان را از بیت المال نیز پرداخت می کرد. امام زمانی با مخالفان برخورد می کرد که آنها دست به شمشیر می بردند.
- 19-** امام حسن (ع) چه زمانی به خلافت رسید؟
- پس از شهادت امیر مؤمنان در 21 رمضان سال 40 ه.ق. مردم کوفه با امام حسن (ع) بیعت کردند.
- 20-** چرا امام حسن (ع) مجبور به صلح با معاویه شد؟
- معاویه در اولین روزهای خلافت امام حسن (ع) به عراق لشکر کشید و با دادن وعده هایی چون مقام و پول حتی یاران نزدیک امام را فریب داد و امام حسن (ع) با شرایطی مجبور به صلح شد.
- 21-** معاویه پس از تحمیل صلح بر امام حسن (ع) و نشستن بر مسند خلافت در شام چه اقداماتی انجام داد؟
- او که سیاستمداری فریبکار بود با دادن پول و مقام افراد زیرکی چون عمرو عاص را که نقش مهمی در شکست نخوردن در جنگ صفین داشت را جذب خود کرده بود - همچنین به موارد ذکر شده در پیمان نامه عمل نکرد - و به دستور او بر منبرها و نماز جمعه از امام علی (ع) بدگویی میکردند.
- 22-** چه زمانی و چگونه زمینه های قیام امام حسین (ع) فراهم شد؟
- امام حسین (ع) سالها در کنار پدرش امیر مؤمنان و برادرش امام حسن (ع) در صحنه جهاد و مبارزه حاضر بود. آن حضرت پس از شهادت برادر، با سخنرانی و نامه های افشاگرانه علیه حکومت ظالمانه معاویه مبارزه کرد. پس از مرگ معاویه، پسرش یزید طبق وصیت او به خلافت رسید. یزید مانند جوانان دوران جاهلیت رفتار می کرد. ظلم و فساد آشکار او در جهان اسلام شهرت داشت.
- 23-** چرا امام حسین (ع) پس از به قدرت رسیدن یزید از مدینه به مکه رفت؟
- امام حسین (ع) که نمی خواست با یزید بیعت نماید، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد. امام قصد داشت که در پناه خانه خدا و با استفاده از ایام حج، مردم را برای مخالفت با حکومت ستمکار و فاسد یزید آماده کند.
- 24-** چرا امام حسین (ع) به سوی کوفه حرکت کرد؟
- مردم کوفه که از حرکت آن حضرت به سوی مکه آگاه شده بودند با نوشتن نامه های فراوان، ایشان را به آن شهر دعوت کردند. امام نخست اعتنایی به آن نامه ها نکرد، اما با اصرار کوفیان، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را روانه آنجا کرد پس

از ورود مُسلم به کوفه، هزاران نفر با مسلم به نمایندگی از امام حسین(ع) بیعت کردند. امام نیز پس از دریافت نامه مسلم، عازم کوفه شد.

25- یزید پس از شنیدن خبر حرکت امام حسین(ع) چه اقدامی انجام داد؟

یزید با شنیدن اخبار کوفه، عبیدالله بن زیاد را که مردی سنگدل و خونریز بود به حکومت آنجا منصوب کرد. عبیدالله با ایجاد رُعب و وحشت مردم را ترساند و مسلم بن عقیل را دستگیر کرد و به شهادت رساند. او سپس مردم کوفه را وادار کرد که آماده جنگ با فرزند پیامبر شوند. سپاه یزید مانع رسیدن امام و یارانش به کوفه شدند و کاروان آن حضرت را ناچار به توقف در سرزمین گرم و خشک کربلا (نینوا) نمودند.

26- لشکریان یزید که امام و یارانش را در کربلا مجبور به توقف کرده بودند چه برخوردی با آنان کردند؟

لشکریان یزید که تعدادشان بسیار زیاد بود، امام حسین(ع) و یارانش را محاصره و در روز عاشورا جنگ را آغاز کردند. امام و یارانش که مرگ در راه عقیده و ایمان را سعادت و زندگی در سایه حکومت ستمگران را ننگ می دانستند، شجاعانه جنگیدند و در راه حق به شهادت رسیدند.

27- چرا قیام کربلا و شهادت امام حسین (ع) نیاز بود؟

اینکه نیم قرن بعد از رحلت رسول خدا، فرد فاسد و گنه کاری چون یزید به عنوان خلیفه مسلمانان به قدرت رسید، نشان می دهد که جامعه اسلامی دچار انحراف بزرگی شده بود. فقط حرکتی عظیم مانند قیام کربلا و شهادت امام حسین و فرزندان، بستگان و یارانش می توانست از گسترش این انحراف جلوگیری کند.

28- امام حسین (ع) برای قیام خود چه اهدافی را برشمرده است؟

امام حسین(ع) در وصیت نامه خویش، درباره هدف قیام خود فرموده است: «هدف من اصلاح امت جدّم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است.

29- اهداف قیام کربلا چگونه بر همگان آشکار شد؟

حضرت زینب پس از شهادت برادر خود، در دوران اسارت با سخنران بهای روشنگرانه، اهداف قیام کربلا و چهره واقعی حکومت ستمکار بنی امیه را برای همگان آشکار کرد.

30- قیام کربلا و حادثه عاشورا چه تأثیری بر مردم جهان گذاشته است؟

تاریخ گواهی می دهد که از آن پس قیام های زیادی در جهان اسلام و نواحی دیگر از قیام عاشورا الگو گرفته اند. این قیام تأثیر بسیاری در روحیه ظلم ستیزی مسلمانان به ویژه شیعیان بر جای نهاده است.

سوالات متن درس 11

1- وضعیت ایران در آستانه حمله اعراب مسلمان به ایران چگونه بود؟ 1- رقابت و دشمنی در دربار ساسانی به حدی بود که در چهار سال ده نفر پادشاه شدند 2- شوش فرماندهان و دخالت های آنها در رقابت های سیاسی سپاه را ضعیف کرده بود 3- ناراضی بودن مردم به دلیل وجود نظام طبقاتی، بی عدالتی و مالیات های سنگین 4- قحطی و شیوع بیماری ها اوضاع ایران را بدتر کرده بود.

2- ابوبکر فرمان حمله به چه سر زمین هایی را صادر کرد؟ فرمان حمله به مرزهای حکومت ساسانیان و امپراتوری روم شرقی صادر کرد.

3- مسلمانان به تدریج در چه جنگ هایی ایرانیان را شکست دادند؟ قادسیه، نهاوند، جلولاد

4- نتیجه جنگ قادسیه چه شد؟ ارتش ساسانی در نبرد «قادسیه» از سپاه مسلمانان که روحیه بالاتر و انگیزه بیشتری داشت، شکست خورد. در این جنگ، رستم فرخ زاد، فرمانده سپاه ساسانی کشته شد و مدتی بعد تیسفون پایتخت ساسانیان با گنجینه ای از غنائم به تسخیر عرب درآمد.

5- آخرین پادشاه ساسانی که بود و چگونه از بین رفت؟ سرانجام با ورود اعراب به خراسان، یزدگرد سوم به دست آسیابانی در مرو به قتل رسید (31ق) و امپراتوری ساسانی که بیش از چهار صد سال بر ایران فرمانروایی کرده بود، به پایان رسید.

6- در نبردی که در «نهاوند» (در نزدیکی همدان) رخ داد، ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد.

7- شیوه حکومت امویان چگونه بود؟ امویان حکومت خود را بر پایه ی خشونت و ظلم بنا نهادند و چندان به دستورات دینی پای بند نبودند. آنان بر خلاف نظر قرآن که برتری انسان را به تقوا و پرهیزگاری میداند، قوم عرب را برتر و شریف تر از سایر اقوام می پنداشتند

8- تفاوت حکومت امویان و حکومت عباسیان در برخورد با ایرانیان چگونه بود؟ در آن دوره اقوام غیر عرب از جمله ایرانیان مورد تحقیر و توهین قرار میگرفتند و اجازه نداشتند مقام و منصب های مهم، مانند حکومت ولایات یا فرماندهی سپاه را عهده دار شوند. خلفای عباسی برخلاف امویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها استفاده می کردند البته بسیاری از ایرانیانی که به خدمت خلفای عباسی در آمدند، سرنوشتی تلخ و ناگوار داشتند.

9- امویان با امامان و شیعیان چه رفتاری داشتند؟ در دوران بنی امیه علاوه بر امام حسن و امام حسین، امام سجاد و امام محمد باقر (ع) نیز به شهادت رسیدند و شیعیان، آزار و اذیت فراوانی را تحمل کردند.

10- عباسیان چگونه به حکومت آمدند؟ در اواخر حکومت اموی آنها نمایندگانی را به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان فرستادند و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از افراد خاندان پیامبر (صلی الله علیه و اله) دعوت کردند اما نمیگفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است ایرانیان مسلمان و به ویژه خراسانیان دعوت عباسیان را پذیرفتند. سرانجام ابومسلم، سردار ایرانی در خراسان قیام کرد و موفق شد امویان را شکست دهد و سفاح از خاندان عباسیان را به خلافت برساند.

11- منصور، خلیفه دوم عباسی، شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد.

- 12- در دوران بنی عباس چه امامانی زندگی می کردند؟ ششم تا دوازدهم
- 13- در دوران بنی امیه چه امامانی زندگی می کردند؟ اول تا پنجم
- 14- رابطه عباسیان با امامان شیعه چگونه بود؟ خلفای عباسی از جمله منصور، هارون الرشید و متوکل، امام شیعه را به سبب مبارزه با ظلم و ستم، به زندان انداختند و به شهادت رساندند.
- 15- شیوه حکومت عباسیان چگونه بود؟ آنها نیز همچون امویان در کاخ ها به خوشگذرانی می پرداختند و ضالم و ستمگر بودند.
- 16- رابطه عباسیان با ایرانیان چگونه بود؟ خلفای عباسی برخلاف امویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها استفاده می کردند البته بسیاری از ایرانیانی که به خدمت خلفای عباسی در آمدند، سرنوشتی تلخ و ناگوار داشتند چنانکه منصور عباسی ناجوانمردانه ابو مسلم خراسانی را به قتل رساند و خاندان برمکیان را قتل عام کرد.
- 17- برمکیان چه کسانی بودند و سرانجام آنها چه شد؟ این خاندان در زمان خلافت هارون، عهده دار وزارت و حکومت ولایات شدند و نفوذ و قدرت فراوان کسب کردند خلیفه ناگهان بر آنان خشم گرفت و دستور داد آنها را از قدرت برکنار و زندانی کنند و به قتل برسانند.
- 18- نخستین ایرانی مسلمانان چه کسی بود و چه نقشی در اسلام داشت؟ سلمان فارسی، سلمان در جنگ احزاب حضور داشت و پیشنهاد کرد برای دفاع از شهر مدینه در مقابل حمله مشرکان خندقی حفر شود.
- 19- چندتن از یاران با وفای حضرت علی نام بیرید؟ سلمان، ابوذر، عمار.
- 20- ایرانیان چرا و چگونه مسلمان شدند؟ پس از آنکه اعراب مسلمان به سر زمین ما آمدند مردم ایران را به تدریج با دین اسلام آشنا شدند ایرانیان پس از درک پیام اسلام و اوایل پادشاه آن دین را پذیرفتند. پیام اسلام برابری و برادری بود این پیام برای مردم ایران که از امتیازات طبقاتی اشراف ناخشنود بودند جذابیت فراوانی داشت.
- 21- چه عاملی تاثیر زیادی بر توجه و گرایش مردم ایران به دین اسلام داشت؟ اخلاق و رفتار پیامبر و امامان شیعه.

سوالات متن درس 12

- 1- چه عاملی سبب شد تا شرایط مناسبی برای تشکیل سلسله های ایرانی در زمان عباسیان به وجود آمد؟ خلافت عباسیان پس از یک قرن فرمانروایی، ضعیف شد و خلفا در اداره ی قلمرو پنهان خود ناتوان بودند.
- 2- مهم ترین سلسله های ایرانی که در فاصله قرن های سوم تا پنجم همجری در بخش های ایران حکومت می کردند؟ طاهریان، صفاریان، علویان، سامانیان، آل بویه
- 3- کدام سلسله های ایرانی به فرمان خلیفه عباسی به حکومت منصوب شدند؟ طاهریان و سامانیان
- 4- کدام سلسله های ایرانی بی آنکه اجازه و فرمانی از خلفای عباسی بگیرند حکومت خود را برپا کردند؟ صفاریان، علویان طبرستان و آل بویه
- 5- کدام یک از سلسله های ایرانی بغداد را تصرف کردند و خلفای عباسی را تحت نفوذ خود آورد؟ آل بویه

- 6- موسس سلسله صفاریان چه کسی بود و چگونه به قدرت رسید؟ یعقوب لیث، موسس سلسله صفاریان با پشتیبانی مردم سیستان و به خصوص گروه عیاران به قدرت دست یافت.
- 7- رقابت صفاریان و خلافت عباسی چگونه بود؟ روابط صفاریان با خلافت عباسی خصمانه بود یعقوب لیث صفاری علاوه بر آنکه حکومت طاهریان را برانداخت به عراق نیز لشکر کشی کرد و قصد داشت بغداد را تصرف کند اما از سپاه خلیفه شکست خورد او در فکر جبران این شکست بود اما بیماری و مرگ فرصت جنگی دیگر را با خلیفه به وی نداد.
- 8- رابطه خلفای عباسی با علویان و طبرستان چگونه بود؟ چرا؟ خلفای عباسی دشمن علویان طبرستان بودند زیرا علویان پیرو مذهب شیعه بودند و حکومت عباسیان را رسمیت نمی شناختند و از آنان اطاعت نمی کردند.
- 9- مشهورترین فرمانروای آل بویه چه نام داشت؟ عضدالدوله
- 10- مهم ترین اقدامات عضدالدوله را بنویسید؟ حرم مطهر امامان علیه السلام در نجف، کربلا و کاظمین بازسازی شد و مراسم روز عید غدیر و مجالس سوگواری امام حسین علیه السلام با شکوه برگزار می شد.
- 11- کدام از سلسله های ایرانی نقش چشمگیری در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی داشتند؟ سامانیان و آل بویه.
- 12- از قرن سوم هجری به بعد نتیجه و علاقه کدام حکومت ها به فرهنگ و زبان ایرانی رونق ادبیات فارسی آغاز شد؟ سامانیان و صفاریان
- 13- دو تن از شاعران دوره سامانی را نام ببرید؟ رودکی و فردوسی

سوالات متن درس 13

- 1- سه سلسله ترک تبار که از اواخر قرن 4 تا اوایل قرن 7 در ایران حکومت کردند را نام ببرید.
غزنویان - سلجوقیان - خوارزمشاهیان
- 2- غزنویان که بودند و چرا به این نام مشهور شدند؟
غزنویان دودمانی ترک تبار بودند که چون حکومت خود را از شهر غزنین (غزنه) آغاز کردند به این نام مشهور شدند.
- 3- غزنویان چگونه پس از سامانیان به قدرت رسیدند؟
پس از ضعف سامانیان، محمود غزنوی که حاکم غزنه بود، خراسان را تصرف کرد. خلیفه عباسی نیز حکومت او را به رسمیت شناخت. سلطان محمود غزنوی به پشتوانه سپاه نیرومند خود در اغلب جنگها، پیروزی هایی به دست آورد و قلمرو غزنویان را تا ری در مرکز ایران گسترش داد.
- 4- علت شهرت سلطان محمود غزنوی در تاریخ چیست؟
به سبب لشکرکشی های متعدد سلطان به هندوستان
- 5- علت اصلی لشکر کشی سلطان محمود غزنوی به هندوستان چه بود؟
به بهانه رواج اسلام اما در اصل به طمع ثروت هنگفتی بود که در این کشور وجود داشت